

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 15. 9. 2021 o dovolání obviněného T.Č., nar. XXXXX, bytem XXXXX, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 1 To 46/2021, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 48 T 12/2020, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného **odmítá**.

Od ů vodn ě n í:

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 3. 2021, sp. zn. 48 T 12/2020, byl obviněný T. Č. uznán vinným zvláště závažným zločinem vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, kterých se podle skutkové věty výroku o vině daného rozsudku dopustil tím, že (včetně pravopisných chyb a překlepů)

„v blíže nezjištěné době kolem 16.45 až 17.00 hodin dne 4. 7. 2020 u ohniště v lesním porostu sloužícím jako městský park a lemujícím pravý břeh rybníku Stará plovárna v Jihlavě, v přítomnosti dalších nejméně čtyř osob, po předchozí slovní rozepři s P.F., narozeným XXXXX, ohledně požitého alkoholu a jeho nevhodného chování, kdy P.F.se vysmíval výzvám T.Č., aby opustil místo, tak T. Č. uchopil P.F.za ruce, aby mu naznačil, že má odejít, na což P.F.reagoval fyzickým útokem vůči T. Č., kterému se tento ubránil a naopak začal fyzicky napadat P.F.tak, že na něj zaútočil pěstmi do ledvin a do oblasti břicha, po čemž se P.F.svezl na zem, následně T. Č. uchopil zde ležící asi 1,5 – 2 m dlouhou větev o průměru nejméně 5 až 6 cm, při jednom konci rozšířenou, kterou opakovaně s horním náprahem a v bezprostředním sledu udeřil nejprve na zemi sedícího a posléze po prvním úderu větví na zemi ležícího, a to velkou intenzitou nejméně desetkrát, a to jedenkrát do břicha, jedenkrát do pravé plochy hrudníku, pětkrát do zad, tedy vědomě do míst, kde se nacházejí životně důležité orgány, dále zejména nejméně třikrát do levé hýždě, kdy další tři údery byly P.F. vykryty levou rukou, kdy si takto na ležícím P. F. vybil svou zlost, přičemž si byl při vedení útoku vědom své síly i opakovanosti a zaměřenosti ran vedených do míst, kde mohou být způsobena těžká zranění ohrožující i život, i faktu, že takový útok může vést ke smrti osoby, a takto P. F. způsobil těžká zranění v podobě vícečetných zlomenin žeber a poškození vnitřních životně důležitých orgánů

– nejméně plic, sleziny, jater a ledvin, kdy takto způsobil polytrauma v podobě zlomenin žeber – 8. až 12. žebra vpravo, trhliny pohrudnice v místě zlomených žeber, zhmoždění dolních laloků obou plic – více vpravo, tři trhliny poplicnice dolního laloku pravé plice s krvácením do dutiny hrudní a částečným průnikem krve do dýchacích cest, dále trhliny pouzdra v oblasti

cévní stopy sleziny a trhliny spodní plochy pravého laloku jater s krvácením do dutiny břišní, na kterážto těžká zranění P.F.v řádu desítek minut téhož dne na tomto místě zemřel.“

Za uvedené jednání byl obviněný T. Č. odsouzen podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 10,5 roku. Podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku byl pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozeným A. F., nar. XXXXX, částku ve výši 100 000 Kč a S. F., nar. XXXXX, zastoupenému E.M., částku ve výši 100 000 Kč jakožto náhradu nemateriální újmy.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli poškození A.F. a S.F. odkázáni se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. 3. 2021, sp. zn. 48 T 12/2020, podali obviněný T. Č. a státní zástupce odvolání, o kterých rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 1 To 46/2021, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. e), f), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek částečně zrušil ve výrocích o trestu a způsobu jeho výkonu a ve výrocích, jímž byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozeným náhradu nemateriální újmy a podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli oba poškození odkázáni se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že byl obviněný T. Č. odsouzen podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 12 let a 6 měsíců. Podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku byl pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli poškození A.F. a S.F. odkázáni s nároky na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 1 To 46/2021, podal následně obviněný T. Č. prostřednictvím svého obhájce dovolání opírající se o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný v dovolání nevznesl námitky proti právní kvalifikaci svého činu jako přečinu výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, avšak vyjádřil nesouhlas s tím, že se současně jedná o zločin vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku, když vzhledem k okolnostem měly soudy zvolit hodnocení činu jako „ublížení na zdraví dle § 146 odst. 5 tr. zákoníku, případně jako těžké ublížení na zdraví dle § 145 odst. 1 či 3 tr. zákoníku“. Namítl, že rozsudky soudů nekorespondují s judikaturou Nejvyššího a Ústavního soudu, a to zejména pokud jde o úmysl poškozeného usmrtit. Obviněný dále citoval část vyjádření znalkyně z oboru psychologie PhDr. B. Zapletalové. Z napadených rozhodnutí vyplývá, že soudy obou stupňů přihlédly k objektivně zjistitelným skutečnostem, avšak z těchto skutečností vyvodily pouze jednostranné závěry o úmyslu obviněného. K tomu odkázal na nález Ústavního soudu sp. zn. ÚS 3/2007 a na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 Tdo 1263/2020. Uzavřel, že nelze dojít bez pochybností k závěru, že by jednal v přímém či nepřímém úmyslu

poškozeného usmrtit, pročež je nutné postupovat podle zásady in dubio pro reo. Dále uvedl, že se změnou právní kvalifikace souvisí i snížení trestu, neboť trest měl být uložen v rámci trestní sazby za ublížení na zdraví.

Z uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství využil svého práva a k dovolání obviněného se vyjádřil. Ve svém vyjádření stručně shrnul dosavadní průběh trestního řízení a dále uvedl, že se sice jedná o výtky, které by v zásadě mohly mít vliv na právní kvalifikaci jednání obviněného, jde tedy o výhrady hmotně právní povahy, ovšem nejedná se o výhrady důvodné. To ostatně vyplývá již z dotčených soudních rozhodnutí. Z těch je totiž patrné, že soudy se těmito námitkami týkajícími se právní kvalifikace zaobíraly, a to dostatečně, přičemž tyto námitky logicky a přesvědčivě vyvrátily. Dle ve věci činných soudů byl obviněný s možností usmrcení poškozeného v důsledku svého útoku minimálně srozuměn ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Jednal tedy v úmyslu nepřímém, což je k naplnění skutkové podstaty zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku dostačující. Závěr o úmyslném zavinění dovodily ve věci činné soudy přiléhavě zejména z toho, že šlo o opakované, vysoce intenzivní údery relativně silnou větví, tedy se zbraní ve smyslu § 118 tr. zákoníku. Opakované užití zbraně, velice razantní, navíc mířilo též vůči částem těla poškozeného, kde jsou uloženy životně důležité orgány. To ve spojení se zlostnou pohnutkou obviněného vedlo soudy k právnímu závěru o existenci úmyslného zavinění, resp. k tomu, že obviněný spáchal zločin vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku. V podrobnostech odkázal na argumentaci ve věci činných soudů, se kterou se ztotožnil, a proto označil formálně relevantně uplatněné námitky obviněného za nedůvodné.

S ohledem na skutečnosti uvedené výše navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou prostřednictvím obhájce, tedy podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. a v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., přičemž lhůta k podání dovolání byla ve smyslu § 265e tr. ř. zachována.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněným naplňují jím uplatněné zákonem stanovené dovolací důvody, jejichž existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně

a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolát Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení odsouzeného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

Obviněný ve svém dovolání uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle kterého lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je pak možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třebaže nejde o trestný čin nebo sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek ve skutkové větě výroku o vině popsán. Z těchto skutečností pak vyplývá, že Nejvyšší soud se nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a protože není oprávněn v rámci dovolacího řízení jakýmkoliv způsobem nahrazovat činnost nalézacího soudu, je takto zjištěným skutkovým stavem vázán (srov. rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 760/02, IV. ÚS 449/03). Povahu právně relevantních námitek nemohou tedy mít námitky, které směřují do oblasti skutkového zjištění, hodnocení důkazů či takové námitky, kterými dovolatel vytýká soudu neúplnost provedeného dokazování. Ke shora uvedenému je dále vhodné uvést, že závěr obsažený ve výroku o vině je výsledkem určitého procesu. Tento proces primárně spadá do pravomoci nalézacího soudu a v jeho průběhu soudy musí nejprve zákonným způsobem provést důkazy, tyto pak hodnotit podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a výsledkem této činnosti je zjištění skutkového stavu věci. Nejvyššímu soudu tedy v rámci dovolacího řízení nepřísluší hodnotit správnost a úplnost zjištěného skutkového stavu věci podle § 2 odst. 5 tr. ř. ani přezkoumávání úplnosti provedeného dokazování či se zabývat otázkou hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. Námitky týkající se skutkového zjištění, tj. hodnocení důkazů, neúplnosti dokazování apod. nemají povahu právně relevantních námitek.

Po náležitém posouzení předloženého spisu a podaného dovolání obviněného dovolací soud zjistil, že většina námitek uváděných obviněným byla již uplatňována v předchozích stadiích trestního řízení, zejména v odvolání. Jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud se s nimi přesvědčivě vypořádaly v odůvodnění svých rozhodnutí. Judikatura vychází z toho, že jestliže obviněný v dovolání opakuje v podstatě jen námitky uplatněné již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se soudy obou stupňů dostatečně a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. (viz rozhodnutí publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. BECK, svazek 17/2002, č. 408). K tomu je třeba ale dodat, že se musí jednat o námitky podřaditelné pod uplatněný dovolací důvod.

Obviněný v dovolání v podstatě vytkl zhodnocení subjektivní stránky činu soudy obou stupňů, což je námitka pod uplatněný dovolací důvod podřaditelná, neboť se týká hmotně právního posouzení skutku.

Trestný čin vraždy je trestným činem úmyslným. Podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (úmysl přímý), nebo b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý).

Srozuměním ve smyslu § 15 odst. 2 tr. zákoníku se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Srozumění pachatele u nepřímého úmyslu vyjadřuje jeho aktivní volní vztah ke způsobení následku relevantního pro trestní právo, jímž je míněna vůle, jež se projevila navenek, tj. chováním pachatele. Způsobení takového následku sice není přímým cílem pachatele, ani nevyhnutelným prostředkem (přímo ho nechce), neboť svým záměrem sleduje cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak cílem nezavadným, přitom je však pachatel srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo. I když jde o následek pachatelem nechtěný (je pouze vedlejším následkem jeho jednání), je s takovým následkem srozuměn. Na takové srozumění se usuzuje z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si představoval jako možný, a to ať už by šlo o jeho vlastní zásah, nebo o zásah někoho jiného. V tomto pojetí je srozuměním vždy pokryta tzv. nepravá lhostejnost, kdy lhostejnost pachatele k tomu, zda následek nastane nebo nenastane, vyjadřuje jeho aktivní kladné stanovisko k oběma možnostem, tedy sice méně intenzivní, ale aktivní volní vztah k relevantnímu trestněprávnímu následku. (K tomu srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 221 a násl.).

V dané věci šlo o situaci, kdy bylo možno a nutno subjektivní stránku dovozovat z objektivních okolností. Ty zhodnotily jak soud prvního stupně, tak soud druhého stupně, zcela správně a dospěly v souladu s výše uvedenými obecnými zásadami k odůvodněnému a jedinému možnému závěru o nepřímém úmyslu obviněného usmrtit poškozeného. Nejvyšší soud proto odkazuje na odůvodnění napadených rozsudků a pouze znovu připomíná, že útok byl veden životu nebezpečnou zbraní (masivní, těžkou větví), velkou intenzitou a do míst na těle poškozeného, o nichž je všeobecně známo, že jsou zde uloženy životně důležité orgány (do břicha a do hrudníku, příp. zad). Nadto obviněný udeřil poškozeného několikrát, nejméně desetkrát. Ze zjištěného způsobu útoku lze nepochybně dovodit, že si byl obviněný v zásadě vědom, kam větví míří, tj. že útočí i proti trupu (proti hrudníku a břichu) poškozeného.

K naplnění eventuálního úmyslu usmrtit pachatel samozřejmě nemusí mířit útok na určité přesné místo na těle poškozeného. Rozhodné je, že z okolností plyne, že pachatel počítal s tím, že vede útok do určitých oblastí na těle oběti, kde jsou uloženy životně důležité orgány, přičemž přesná lokalizace ran a konkrétní účinek jsou pak už dílem náhody.

Je zjevné, že obviněný se nemohl spoléhat na žádnou okolnost, která by mohla zabránit smrti poškozeného. S tou musel být při zjištěném způsobu útoku srozuměn a ona také objektivně a reálně hrozila – když podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví

bylo příčinou smrti poranění plic, sleziny a jater. Poté obviněný od poškozeného odešel a o jeho stav se nezajímal, což jeho vztah k možnému následku v podobě smrti poškozeného dokresluje. Nezbytná forma zavinění zde není vyloučena ani s ohledem na obviněným zmíněnou opilost. Ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, vyplývá, že rozpoznávací a ovládací schopnosti obviněného byly zachovány, přičemž schopnost rozpoznávací byla zachována zcela a schopnost ovládací snížena nepodstatnou měrou.

Pro úplnost je třeba dodat, že obviněným citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 8 Tdo 1263/2020 na řešený případ nedopadá, neboť způsob provedení činu je naprosto odlišný.

Na podkladě všech popsaných skutečností Nejvyšší soud shledal, že napadené rozhodnutí ani řízení, které mu předcházelo, netrpí vytýkanými vadami, a proto dovolání obviněného T.Č. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl. O dovolání rozhodl za podmínek ustanovení § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 15. 9. 2021

JUDr. Jiří Pácal v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Eva Veškrnová